

Nr 134.

Av herr **Svensson** i Stenkyrka m. fl., *angående utredning av frågan om beviljande av statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolorna.*

Det har sedan gammalt rått ett nära samband mellan folkhögskolorna och lantmannaskolorna i vårt land. Ofta ha en folkhögskola och en lantmannaskola varit förlagda till samma ort och använt gemensamma lokaler. Delvis har också undervisningen i de båda skolorna skötts av samma lärarpersonal. Vanligtvis ha också de båda skolorna haft samma elevklientel. Manliga ungdomar, som velat skaffa sig teoretisk utbildning för jordbrukarens yrke, ha först genomgått folkhögskolans första årskurs och sedan sökt inträde i lantmannaskolan. För inträde i denna har också krävts antingen genomgången folkhögskolekurs eller också motsvarande kunskaper.

Numera söker man göra lantmannaskolorna fristående från folkhögskolorna och helst förlägga dem till andra orter, där det finns möjlighet att erhålla skoljordbruk. Men oaktat detta blir det givetvis i fortsättningen i stor utsträckning samma elever i de båda skolorna. Åtminstone torde eleverna från de vanliga folkhögskolorna, bygdeskolorna, komma att söka sig till lantmannaskolorna. Statsmakterna ha också t. ex. i fråga om tilldelningen av stipendier åt elever i de båda skolformerna sökt tillämpa likartade regler, fastän stipendieanslagen utgå på olika huvudtitlar.

Vid 1939 års riksdag beslöts i samband med godkännande av omorganisation av den lägre lantbruksundervisningen, att statsbidrag skulle lämnas till byggnadsarbeten vid såväl lantman- som lantbruksskolor. Det beräknades då, att ett belopp av 600 000 kronor årligen under tio år skulle ställas till förfogande för detta ändamål, men på grund av förhållandena under krigsåren nedsattes detta belopp. För innevarande budgetår har emellertid en väsentlig höjning av anslaget skett, och för nästa budgetår begäres i årets statsverksproposition ytterligare höjning av anslagsbeloppet. Statsbidrag utgår för nybyggnadsarbeten med ett belopp, som motsvarar tre fjärdedelar av byggnadskostnaderna.

Det är givet, att statsbidragen till byggnadsarbeten utgöra en stor ekonomisk fördel för den lägre lantbruksundervisningen. En sådan fördel kommer däremot icke folkhögskoleverksamheten till del. Huvudmännen för de olika folkhögskolorna få själva bekosta alla erforderliga byggnadsarbeten i den

mån de icke kunna få bidrag härtill från privat hall eller från statens lotteri-medel. Från lotterimedelsfonden ha bidrag lämnats till en del folkhögskolor, men konkurrensen om lotterimedlen är hård, varför bidragen därifrån till folkhögskolornas byggnadsarbeten ingalunda motsvarat behovet.

I stor omfattning utgöra landstingen huvudmän för folkhögskolor, och i dessa fall ha de ekonomiska problemen i samband med nybyggnader eller ombyggnader i regel kunnat ordnas tillfredsställande, men drygt hälften av alla folkhögskolor äges av enskilda föreningar eller stiftelser, vilkas ekonomiska resurser i många fall äro mindre goda. För huvudmännen av denna kategori skulle det vara en välkommen lättnad, om statsbidrag till byggnadsarbetena kunde lämnas. Även för landstingen skulle detta innebära en lättnad, då utdebiteringen av landstingsskatt åtminstone i vissa län är ganska hög. Men även ur rent principiella synpunkter är statsbidrag för det angivna ändamålet befogat. Som redan framhållits är det nämligen i stor utsträckning samma elevklientel, som söker sig till folkhögskolorna och till lantmanna- och lanthushållsskolorna. Då statsmakterna dragit konsekvenserna av detta genom likartade bestämmelser för stipendietilldelningen, borde det även vara rimligt och rättvist, att statsbidrag till folkhögskolebyggnader utginge på liknande villkor som till byggnadsarbeten för lantmanna- och lanthushållsskolor.

Denna fråga underställdes förra året riksdagens prövning genom motionerna I: 208 och II: 326. Dessa motioner ledde emellertid icke till någon riksdagens åtgärd, emedan statsutskottet i sitt utlåtande förutsatte, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på den i desamma berörda frågan i samband med de pågående utredningarna rörande undervisningsväsendets ordnande för framtiden. Utskottet ansåg, att resultaten av dessa utredningar i den mån de berörde folkskolans ställning i skolorganisationen först borde avvaktas, innan problemen angående folkhögskolan upptoges till övervägande.

Enligt vad vi ha erfarit har skolkommissionen beslutat uppdraga åt en delegation inom kommissionen att utreda frågan om folkhögskolans ställning och uppgifter inom skolväsendet, varvid även frågan om statsbidrag till byggnader för folkhögskolan borde upptagas till undersökning. Direktiven för denna utredning torde emellertid vara föga preciserade. Vidare får man också förutsätta, att den avsedda reformen av vårt undervisningsväsende kommer att dröja ännu åtskillig tid. Vi anse därför att frågan om statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolorna borde kunna lösas oberoende av den planerade reformen av hela skolväsendet. Utredning av frågan bör fördenskull ske snarast möjligt efter direkt beslut av Kungl. Maj:t och förslag föreläggas helst nästa års riksdag. Om så anses lämpligt bör ju denna utredning kunna verkställas av skolkommissionen, då den har sin uppmärksamhet riktad på saken.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamt utredning av frågan om beviljande av statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolorna samt förslag i ämnet till 1948 års riksdag.

Stockholm den 22 januari 1947.

Per Svensson
i Stenkyrka.

Hj. R. Nilson
i Spånstad.

Gunnar Larsson
i Luttra.

Aron Gustafsson
i Lekåsa.

Ivar Johansson
i Mysinge.

I. Pettersson
i Rosta.

Per Persson
i Norrby.

P. J. Edberg.

Nr 135.

Av herr **Lindberg m. fl.**, om uppslytning i högre lönegrad av befallningen som konservator vid statens sjöhistoriska museum.

(Lika lydande med motion i Första kammaren nr 140.)

Stockholm den 22 januari 1947.

Carl Lindberg.

Ruth Gustafson.

Elis Håstad.